

Kennismaking, Marrakech in cijfers

Marrakech – het ‘Parijs van de Sahara’?

‘Hier is men echt in Afrika, niet aan de rand ervan. (...) en meteen midden in Duizend-en-een-nacht. Oude Arabieren op ezels en paarden, gesluierde vrouwen, stokoude bedelaars, eenogigen, negers in alle tinten – en vrijwel geen Europeanen, dat is het mooie. (...) Het kostelijkste is de grote markt. (...) Dat is een gekrioel van misschien wel tienduizend mensen (...) want de stad is het Parijs van de Sahara, over enorme afstanden komen ze aangereiden op kamelen en ezels, om hier enkele dagen of weken door te brengen.’

Fantasie of reisverslag, overdrijving of getrouwe weergave? In het voorjaar

van 1925 verblijft de Oostenrijkse dichter Hugo von Hofmannsthal in Marrakech. ‘Het Parijs van de Sahara’, dat Hofmannsthal hier meent aan te treffen, klinkt als een romantische en onterechte verheerlijking. Foto’s uit die tijd tonen aan dat Marrakech halverwege de jaren twintig niets weg had van een mondaine hoofdstad als Parijs; en de Sahara, die Von Hofmannsthal kennelijk vlak achter de Atlas vermoedde, is honderden kilometers van Marrakech verwijderd, als je de zandduinen in het zuidoosten van Marokko tenminste tot de Sahara mag rekenen.

Dan nog de aantekening ‘en vrijwel geen Europeanen, dat is het mooie’, dat klinkt als de arrogantie van de reizi-

Oriëntaals sprookje: de prachtige binnenplaats van het Palais de la Bahia

Als er geen mensen zouden zijn op dit plein, dan zou u er misschien zo voorbijlopen. Maar het Jeema el Fna is nooit uitgestorven. Elke dag vormt het plein vanaf laat in de middag de arena voor een grandioos spektakel, het decor van een boeiend volkstoneel. Alle straten naar de verschillende delen van de medina beginnen hier, iedereen die ergens in de medina is gestrand, wordt teruggeloodst naar 'la place'. Vertrekpunt en bestemming, hart van de stad op de overgang van medina naar nieuwe stad, een weefsel waarin heden en verleden zijn verknoopt.

7 Oriëntaalse bazaareconomie – de soeks in de medina

Kaart: ► F 5; Oriëntatiekaartje: blz. 52

Wijk: Ten noorden van het Jeema el Fna (tot de Medersa Ben Youssef)

De soeks van Marrakech (met een oppervlakte van circa 200.000 m² de grootste van het land) vormen een omvangrijk economisch bazaarsysteem, staan voor korte inkoop- en distributielijnen, voor een gesloten kringloop en dus recycling en ook voor imposante logistieke prestaties. De in Europa langzaam uitstervende traditionele speciaaizaak blijkt in de soeks onverwoestbaar vitaal te zijn. Er is vrijwel geen product te bedenken, hoe ongevoon of zeldzaam ook, dat hier niet niet te koop is.

Een eerste oriëntatie

De doelhoven van de soeks van Marrakech confronteren de bezoeker met een bedrijfs- en handelssysteem waaruit hij of zij vermoedelijk maar geleidelijk aan wijs zal worden. Dat geldt ook heel concreet voor de topografie. De beste toegangspoort tot deze we-

reld van winkeltjes, chique boetieks, bazaars, werkplaatsen, groothandels en historische fondoeks (herbergen annex pakhuizen van de gevestigde koopmansfamilies) is het hoofdstraatje dat pal tegenover het bekende Café de France ¹ de soeks in voert. Als Rue Semarine ¹ doorkruist deze straat de gezamenlijke soeks tot de noordrand ervan, in de buurt van het complex met de Medersa Ben Youssef en de moskee. Wie na een verkenning van de naar links en rechts afbuigende gespecialiseerde soeks steeds weer naar de Rue Semarine terugkeert, zou zelfs op dit onoverzichtelijke terrein voldoende houvast moeten hebben, zelfs in het noordelijke deel waar de soeks steeds meer uitwaaiert. De oriëntatie wordt iets vergemakkelijkt doordat in elk geval enkele soeks, die vroeger identiek waren met de oude districten van de stadswijken, van naambordjes zijn voorzien. Wie toch ergens is gestrand,

Excursies

kend, drukten de stammen een zwaar stempel op de maatschappelijke verhoudingen, traden de stamoudsten op als soevereine vorsten, autonoom en autarkisch. De Berberkashba, niet alleen die in Aït Benhaddou, was een soort architectonische tegenhanger van de fenomenen in die tijd.

Informatie

Bereikbaarheid: het weggetje vanaf de N 9, dat ook Telouët met Aït Benhaddou verbindt, is geheel geasfalteerd en met een gewone auto berijdbaar; hooguit bij zware sneeuwval of hoogwater kunnen enkele delen onbegaanbaar worden. Wie van Marrakech naar Ouarzazate rijdt en weer terug moet in elk geval niet twee keer de N 9 nemen, maar op de heen- of de terugreis een uur extra reistijd incalculeren en de route via Telouët/Aït Benhaddou kiezen. Het is raadzaam deze bij daglicht te rijden. In elk geval moet

u over een eigen voertuig beschikken: openbaar vervoer (bussen) en de collectieve taxi's rijden uitsluitend over de N 9.

Essaouira ► kaart 3

Een overzichtelijke, rechthoekige Arabische medina, gebouwd volgens de beginselen van de 18e-eeuwse Europese militaire architectuur: die is alleen maar te vinden in Essaouira. Deze medina is gebouwd naar het ontwerp van de Franse architect Théodore Cornut, die zich in gevangenschap van sultan Sidi Mohammed ben Abdallah (1757-1790) bevond. De bouw begon vanaf ongeveer 1760, in een periode dat Essaouira na de sluiting van de haven van Agadir (1765) een grote economische bloei doormaakte. De destijds Mogador genoemde stad onderhield veel handelsbetrekkingen met Europa en was een magneet voor vooral joodse

Stad aan zee: Essaouira

